

U. M. H. Toplantısının Zaptı

Reis : Maarif Vekili Dr. Reşit Galip Bey.

Âzalar: Umumi Kâtip Ruşen Şeref, Ahmet Cevat, Besim Atalay, Celâl Sahir, Hamit Zübeyr, Hasan Âli, İbrahim Necmi, Ragıp Hulûsi Beyler.

R U Z N A M E

- 1.- 11/I/933 Tarihli içtimain zaptı
- 2.- "Ana dilden derlemeler" kitabından nasıl istifade edileceği hakkındaki teklifler
- 3.- Etimolojî Komisyonun teklifi
- 4.- Gelen evrak: 1) Maarif Vekâleti tarafından gönderilen 15/I/933 tarihli ve 94 numaralı tezkere; 2) M.V. tarafından gönderilen 15/I/933 tarihli ve 101 numaralı tezkere; 3) Nevşehir Ortanmektebi Müdürlüğü tarafından gönderilen 12/I/933 tarihli ve 347 numaralı mektup
- 5.- "Divanî Lûgatü't-Türk"ün tercemesine dair Muallim Kilişli Rifat Beyin mektubu
- 6.-Liste ve fişleri takdim edilen kitapların satın alınmasına dair Celâl Sahir ve Hamit Zübeyr Beylerin teklifleri
- 7.- Söz Derleme Talimatnamesinin basılma masrafları gösterir Devlet Kütüphanesi tarafından gönderilen hesap puşulası
- 8.- Kollardan gelecek yazılar münakağa edilirken çıkacak ihtilâfların nasıl halledileceği, akalliyette kalan fikir sahibi ilmî kanaat getirmezse delillerini neğretmek hakkını kaiz olup olmadığı.

1.- 11/I/933 Tarihli içtimain zaptı.

KARAR: Aynı kabul edilmiştir.

2.- "Ana dilden derlemeler" kitabından nasıl istifade edileceği hakkındaki teklifler

a) Bu meseleye dair Hasan Âli beyin teklifi okunmuştur. Teklif şudur:

"Hamit Zübeyr ve İshak Refet Beyler tarafından toplanıp neşredilen "Ana dilden derlemeler" isimindeki lûgati, mevcud Osmanlı lûgatleri ve diğer Türk lehçelerini ihtiva eden muhtelif lûgatlerle karşılaştırmak, bunların etimolojik mahiyetlerini ortaya çıkarmaya çalışarak bir etimoloji lûgati taslağı yapmak düşüncesindeyim. Bu hususta Umumî Merkez Heyetinin mutalâalarını dinlemek imkânını elde etmek üzere bu tezkeremi takdim ediyorum, Efendim."

KARAR: "Ana dilden derlemeler" kitabına dair Hasan Âli Beyin teklifi aynen kabul edilmiştir.

b) Aynı meseleye dair Hamit Zübeyr Beyin teklif ettiği tamim sureti okunmuş ve şu karar verilmiştir:

KARAR: Derleme, Lûgat-İstilah Kollarıyla Lenguistik-Filoloji Kolunun başları arasında yapılacak mühterek müzakereden sonra gelecek içtimada tekrar konuşulacaktır.

c) Bu mesele üzerine Ahmet Cevat Bey şifahî olarak şu teklifte bulunmuştur:

"Ana dilinden derlemeler" kitabını telif eden arkadaşlar en ziyade içindeki kelimelerin nevi ve mahiyetleri hakkında vukuf sahibidirler; bu kelimelerden Lûgat-İstilah Kolunun ve başka Kolların nasıl ve ne miktarda istifade edebileceğini takdir hususunda da kendileri en ileri bir mevkiidedirler. Dokuz bin kelimeyi toplayan bu zengin söz hazinesini, istifade maksadiyle, her birimiz ayrı ayrı tetkik ediyoruz. Fakat iki üç aylık bir zaman barf etmedikçe umulan neticeye varmak mümkün olmayacaktır. Bu tetkikler esasında hepimize rehberlikte bulunacak ve fikirleri telkin edecek bir esere ihtiyâç vardır. Kitabın müellifleri Hamit Zübeyr ve İshak Refet Beylerin, müderecata hakkiyle vukufları cihotıyla böyle bir muhtıranın yazılmasının kendilerinden rica olunmasına teklif ediyorum"

KARAR: Hamit Zübeyr Beyin muvafakata üzerine, böyle bir raporun yazılmasına karar verilmiştir.

3.- Etimoloji Kolunun Abdülkadir Beyin Etimoloji Koluna alınmasına dair teklifi.

KARAR: İttifakla kabul edilmiştir.

4.- Gelen evraklar:

- 1) Söz derleme kılavuzu ile derleme defterlerinin Vilâyet Derleme Heyetlerine tevzi listesinin gönderildiğine dair Maarif Vekâletinin 15/I/933 ve 94 numaralı tezkeresi.

KARAR: Liste Derleme Koluna verilecektir.

- 2) Türk Dili derleme ve istilâh faaliyetine İstanbul Darülfünunu ile Ankara Hukuk Fakültesi, Mülkiye Mektebi ve Güzel Sanatlar Akademisinin iştiraki hakkında Maarif Vekâleti tarafından gönderilen 16/I/933 tarihli tezkere *Maarifinün Cümaliğinin sorular konusunda cevabı* tahrir *Numara 84, 12, 1933 tarihli ve 843 sayılı mektubu.*

KARAR: Tezkerede yazılı müesseselerden istilâh işinde istifade hakkında talimatnamede sarîh kayıtlar vardır. Derleme işi için de bu müesseselerle temas edilecektir.

- 3) Gramer Kolunun tanzimine cevaben Nevşehir Ortadektep Müdürlüğü tarafından gönderilen 12/I/933 tarihli ve 347 numaralı tahrirat.

KARAR: Bu ve bu neviden olan evraklar Kâtibi Umumilikçe ait olduğu Kollara verilecektir.

5.- Divanı Lügatü Türk'ün tercemesine dair Muallim Kilisli Rifat Bey tarafından gönderilen 15/I/933 tarihli mektup.

KARAR: Muallim Kilisli Rifat Beye yazılacak mektupta şu izahlar:

- 1.- Tercemenin tertibi yeni Türk alfabesine göre olacaktır.
- 2.- Kelimelerin okunuşunda tereddüt edilecek noktalarda Broekeman'ın (Mitteltürkischer Wortschatz) kitabına da müracaat edilecek ve okunuşları bu kitaba göre tesbit edilecek kelimelere işaret konulacaktır. Bu hususta Caferoğlu Ahmet Bey Muallim Rifat Beye yardımda bulunacaktır.
- 3.- " " Harfinin yerine yeni harfle Z yazılıp altına da daktiloda bir çizgi çekilecektir, "şu şekilde: Z ; " " yerine N, üç noktalı vav " " yerine V yazılacaktır.

4.-Kitabın muhtelif yerlerinde serpiştirilmiş olan sarf kaideleri eğer bir kelimenin manasını anlatırken yazılmış ise, yine o kelimenin sırasında zikredilecektir. Fasil başlarındaki mukaddemeler ve bir kelimenin manası sırasında yazılmamış sarf kaideleri ayrı yazılacaktır.

Böyle yaptıktan sonra, ayrıca, bütün kaideleri bir araya toplayıp bir risale halinde de tertip etmeniz fazla bir fayda olur. Esas iş, "Divanı Lûgatü'ttürk"ün bütün halindeki tercemesine eksiklik getirmemektir.

- 6- Liste ve fişleri takdim edilen kitapların satın alınmasına dair Celâl Sahir ve Hamit Zübeyr Beylerin teklifleri.

KARAR: Celâl Sahir Beyin listesinde yazılı "Encyclopédie des Sports" adlı kitap alınacaktır. Hamit Zübeyr Beyin listesindeki kitapların en mühimlerini satın almak için Cemiyetçe yüz lira tahsisat kabul edilmiş ve ayrıca yüz liralık kitap getirtmek Reis Bey tarafından vadedilmiştir. Buna göre liste hazırlanınca müzakere edilecektir.

- 7.- Söz Derleme Talimatnamesinin basılma masraflı olan 120 liranın verilmesine dair Devlet Matbaası tarafından gönderilen mektup ve hesap poslası.

KARAR: Bu masraf Maarif Vekâletinin resmî temininin basılmasına ait olduğu için Maarif Vekâletine gönderilecektir.

- 8.- Kollardan gelecek yazılar münakaşa edilirken çıkacak ihtilâfların nasıl halledileceği, akalliyette kalan fikir sahibi âzanın ilmî kanaat getirmezse delillerini neşretmek hakkını haiz olup olmadığı meselesi müzakere edilmiştir.

KARAR:

- Umumî Merkez Heyeti tarafından konuşulup bir karara bağlanmamış dil meseleleri hakkında kolların başları ve âzaları kendi imzalarıyla ve Cemiyeti asla alâkalı göstermeyecek tarzda neşriyatta bulunabilirler. Bu gibi neşriyatta Cemiyetin Umumî prensiplerine muayir fikirler bulunmamak şarttır.
- Umumî Merkez Heyeti tarafından konuşulup bir karara bağlanmış dil meseleleri hakkında Umumî Merkez Heyeti âzaları kabul olunan esaslara muhalif olsalar da bu muhalif fikirlerini imzalarıyla de neşredemezler.
- Gazeteler neşriyatında dili sadeleştirmek arzusuyla kullanılan öz türkçe kelimelerin ancak imza sahiplerinin tercih ve teklifi olup Cemiyet kararıyla henüz kabul edilmiş olmadığı, tereddütleri izale için, bülten yazılacak ünsözde tasrih edilecektir.

9.- Ankara'da bulunmadığı müddet zarfında Celâl Sahir Beyin Kâtibi Umumîlik vazifesini Vekâletle ifa etmesine dair Ruşen Eşref Beyin Teklifi.

KARAR: Kabul edilmiştir.

Reis

Umumî Kâtip